

Sygn.akt III AUa 298/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Marek Szymanowski

Sędziowie: SO del. Piotr Prusinowski (spr.)

SA Bożena Szponar - Jarocka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 września 2013 r. w B.

sprawy z odwołania (...) Centrum (...) w W.

przy udziale zainteresowanego M. B. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o ustalenie niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 grudnia 2012 r. sygn. akt IV U 2941/12

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. na rzecz (...) Centrum (...) w W. kwotę 395,81 zł (trzysta dziewięćdziesiąt pięć złotych 81/100) tytułem zwrotu kosztów procesu za instancję odwoławczą.**

Sygn akt III AUa 298/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. stwierdził, iż M. B. (1) od dnia 1.10.2011r. podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu określonym w art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust 4a i 4c, oraz w art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. nr 205 poz. 1585 ze zm.) z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika składek (...) Centrum (...) w W..

Od powyższej decyzji płatnik składek (...) w W. złożył odwołanie domagając się zmiany zaskarżonej decyzji i ustalenia, że M. B. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie tzw. kontraktu menadżerskiego, gdyż posiada uprawnienia emerytalne.

Zainteresowany w sprawie poparł odwołanie.

Sąd Okręgowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 28 grudnia 2012 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że M. B. (1) nie podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu od dnia 1 października 2011 r. Sąd ten ustalił, że zainteresowany M. B. (1), pobierający nauczycielską emeryturę, od dnia 1 października 2011r. rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej pod firmą (...), zarządzanie, usługi muzyczne, doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania. W dniu 22 września 2011r. zawarł z Burmistrzem W. kontrakt menadżerski o zarządzanie (...) Centrum (...) w W. z mocą od dnia 1 października 2011r. na okres 5 lat. Strony ustaliły, że do podstawowych obowiązków będzie należeć sprawne zarządzanie (...) Centrum (...). Zgodnie z § 9 za wykonywanie czynności określonych w umowie zarządzający otrzyma miesięczne wynagrodzenie w wysokości 1,6 krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego. Wypłata następowała po przedstawieniu rachunku lub faktury. Zgodnie z § 2 przedmiotem umowy było zarządzanie (...) w W.. Sąd pierwszej instancji wskazał również, że uchwałą Rady Miejskiej z dnia 26 listopada 2004 r. został nadany statut (...). Zgodnie z § 7 ust. 5 statutu Burmistrz może również powierzyć zarządzanie instytucją kultury osobie fizycznej lub prawnej na podstawie umowy o zarządzanie instytucją kultury zawartej pomiędzy Burmistrzem a zarządcą. Dyrektor zarządza całokształtem działalności Centrum i reprezentuje go na zewnątrz. Jest pracodawcą dla zatrudnianych w Centrum pracowników. W związku z zawartą umową od dnia 1.10.2011r. zainteresowany został zgłoszony przez siebie i przez (...) W. do ubezpieczenia zdrowotnego. (...) W. składał od października 2011r. miesięczne raporty rozliczeniowe z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne: październik - 0 zł, listopad - 5.767,68 zł, grudzień - 11.535,36 zł. Następnie w dniu 3.01.2012r. płatnik składek wyrejestrował M. B. (2) z ubezpieczenia zdrowotnego od 1.10.2011r. i wyzerował podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za listopad i grudzień 2011r. Dodatkowo Sąd ustalił, że z zeznania podatkowego PIT/B i wyjaśnień zainteresowanego wynikało, iż w roku podatkowym 2011 z tytułu działalności pozarolniczej zainteresowany osiągnął przychód w kwocie 19 603,04 zł, w tym z usług muzycznych dla innych podmiotów niż (...), na kwotę 2 300 zł. Jednocześnie jest on zarejestrowany w Urzędzie Skarbowym jako czynny podatnik VAT.

Uwzględniając wskazany stan faktyczny Sąd Okręgowy w Olsztynie uznał, że odwołanie jest uzasadnione. Podkreślił, że stan faktyczny sprawy jest niesporny. Odnośnie do oceny prawnej wskazał, że pogląd organu rentowego nie jest trafny. Odwołał się do stanowiska wyrażonego w analogicznej sprawie przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 grudnia 2008 r. I UK 138/08, OSNP 2010, nr 11-12, poz. 144. Zgodnie z nim umowa o zarządzanie przedsiębiorstwem (spółką) lub kontrakt menadżerski wskazane w art. 13 pkt 9 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.) jako źródła przychodu z działalności wykonywanej osobiście, nie stanowią samodzielnej podstawy podlegania ubezpieczeniom społecznym z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), jeżeli są realizowane w ramach pozarolniczej działalności gospodarczej. Dodatkowo Sąd pierwszej instancji zauważył, że w sprawie wola stron zawierających kontrakt menadżerski nie jest bez znaczenia przy określeniu tytułu ubezpieczenia. W podsumowaniu stwierdził, że kontrakt menadżerski może stanowić tytuł ubezpieczenia społecznego w ramach działalności pozarolniczej i nie stanowi podstawy obowiązkowego ubezpieczenia na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy. Działalność menadżerska (zarządzanie, usługi muzyczne, doradztwo) była przez wnioskodawcę prowadzona zgodnie ze zgłoszoną działalnością gospodarczą.

Apelację wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie prawa materialnego, art. 6 ust 1 pkt 4 oraz art. 9 ust 4a i 4c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W uzasadnieniu środka odwoławczego organ rentowy podkreślił, że umowa menadżerska jest umową nienazwaną, do której zastosowanie mają przepisy dotyczące umowy zlecenia. Wskazał, że wykonywanie czynności na rzecz osób prawnych (jednostek organizacyjnych) może odbywać się w ramach działalności wykonywanej osobiście, jak i w ramach działalności gospodarczej. Ta ostatnia musi charakteryzować się szeregiem cech. W tym kontekście skarżący zwrócił uwagę, że art. 13 pkt 9 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych przesądza, że umowy menadżerskie należy kwalifikować jako działalność wykonywana osobiście. Na tej podstawie ZUS przyjął, że również na gruncie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych taka kwalifikacja jest usprawiedliwiona.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie jest uzasadniona. W przedmiotowej sprawie stan faktyczny nie jest sporny. Należy zauważyć, że zainteresowany nawiązał kontrakt menedżerski w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez organ rentowy. Apelacja również nie odnosi się do tego aspektu. Oznacza to, że sporny jest wyłącznie wymiar prawny wynikający z niekwestionowanych ustaleń dokonanych przez Sąd pierwszej instancji. W tym kontekście należy podkreślić, że w sprawie zachodzi również dodatkowa zmienna. Polega ona na tym, że zainteresowany posiada prawo do emerytury. Konieczne jest zatem odniesienie się do przepisu art. 9 ust 4a i 4c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Punktem wyjścia powinien być art. 9 ust 5 ustawy. Zgodnie z jego treścią osoby posiadające tytuł ubezpieczenia (określony w art. 6 ustawy), a jednocześnie nie wymienione w art. 9 ust 4 i 4c ustawy (pracownicy, członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych oraz osoby prowadzące pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, mające ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy), jeżeli mają ustalone prawo do emerytury, to podlegają dobrowolnie ubezpieczeniu społecznemu. Oznacza to, że do wnioskodawcy, który prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i ma ustalone prawo do emerytury, stosuje się przepis art. 9 ust 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Odmiennie należałoby określić jego sytuację prawną, gdyby założyć, że zawarty przez niego kontrakt menadżerski stanowi tytuł ubezpieczenia określony w art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy. Wówczas zgodnie z przepisem art. 9 ust 4a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych należałoby przyjąć, że podlega on ubezpieczeniom społecznym. Istota zagadnienia prawnego nie sprowadza się zatem do wykładni przepisu art. 9 ust 4a i art. 9 ust 5 ustawy, ale koncentruje uwagę na relacji zachodzącej między art. 6 ust 1 pkt 4 i art. 6 ust 1 pkt 5 ustawy. Zasadnicze znaczenie ma, czy w ramach prowadzonej pozarolniczej działalności dopuszczalne jest zawieranie umów cywilnoprawnych, których przedmiotem jest świadczenie pracy. Sąd Apelacyjny akceptuje stanowisko, że możliwość taka istnieje. Znaczy to tyle, że w pewnych sytuacjach zakres desygnatów przepisu art. 6 ust 1 pkt 5 ustawy będzie pochłaniał obszar wytyczony w art. 6 ust 1 pkt 4 ustawy. Zapatrywanie takie jest zrozumiałe, jeżeli uwzględnia się dwie okoliczności.

Po pierwsze, należy zważyć, że cechami działalności gospodarczej jest zawodowy charakter, związana z nim powtarzalność podejmowanych działań, podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania oraz uczestnictwo w obrocie gospodarczym (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 6 grudnia 1991 r., III CZP 117/91, OSNCP 1992, nr 5, poz. 65). Postępowanie dowodowe przeprowadzone przez Sąd pierwszej instancji nie daje podstaw do przyjęcia, że działalność prowadzona przez zainteresowanego nie spełniała tych kryteriów. Również apelacja nie dostarczyła argumentów przeciwnych. Nie można równocześnie tracić z pola widzenia, że świadczenie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zostało uregulowane w odmienny sposób. Mimo, że wykonywanie usług w tej formule nie odbywa się pod kierownictwem podmiotu zatrudniającego, to jednak należy dostrzec, że zleceniobiorca pozostaje w pewnej zależności od zlecającego, nie uczestniczy samodzielnie w obrocie gospodarczym, inny jest również rozkład ryzyka gospodarczego. Uwzględniając wskazane różnice, należy podzielić stanowisko Sądu pierwszej instancji, że wola osoby fizycznej w zakresie wyboru rodzaju prawnego aktywności zawodowej ma znaczenie na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych. Jest przecież jasne, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność nie może funkcjonować bez dokonywania czynności prawnych z kontrahentami. Nie ma racjonalnych podstaw do kwestionowania dopuszczalności zawierania przez nią umów o świadczenie usług. Daje to z kolei podstawę do twierdzenia, że umowy takie, jeżeli są nawiązywane w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (a tej okoliczności w rozpoznawanej sprawie organ rentowy nie negował), to nie stanowią odrębnego tytułu ubezpieczenia.

Wydaje się, że apelujący czerpie inspirację z rozwiązań przewidzianych w prawie podatkowym. Ustawodawca na gruncie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych rozróżnia źródła przychodów. W art. 10 ust 1 pkt 2 i 3 ustawy stwierdza, że są nimi działalność wykonywana osobiście i pozarolnicza działalność gospodarcza. Według art. 13 pkt 9 do pierwszej z wymienionych kategorii zalicza się przychody uzyskane na podstawie umów o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktów menadżerskich lub umów o podobnym charakterze. Rzecz w tym, że przepisy te odnoszą się do ustalania przychodu warunkującego relację podatkową. Przeniesienie tego rozwiązania na autonomiczną regulację ubezpieczenia społecznego jest rozwiązaniem karkołomnym. Nie uwzględnia, że odrębny jest przedmiot prawa podatkowego i prawa ubezpieczeń społecznych, a co za tym idzie również ich cel i funkcja. O ile instrumentarium prawne użyte w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych zdeterminowane zostało czynnikiem fiskalnym, o tyle aspekt ten nie jest dominujący w relacji ubezpieczenia

społecznego. Ekwiwalentność ubezpieczenia społecznego sprawia, że funkcją przepisu art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest zrównoważenie obowiązku składkowego (którego źródłem jest obowiązkowe lub dobrowolne podleganie ubezpieczeniu społecznemu) i świadczeń pobieranych z systemu. Uwzględniając tę różnicę, staje się jasne ratio legis przepisu art. 9 ust 4 – 4c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Dodać należy, że prawo ubezpieczeń społecznych nie posługuje się terminem „działalność wykonywana osobiście”. Oznacza to, że w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest przeciwstawianie tego określenia pojęciu „pozarolnicza działalność gospodarcza”. Analiza art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie upoważnia do takiego zabiegu. W rezultacie argumenty przedstawione przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie są trafne. Nie mogą stanowić podstawy do zmiany zaskarżonego wyroku.

W celach porządkowych należy wskazać, że treść wyroku nie do końca koresponduje z rozstrzygnięciem zawartym w decyzji ZUS. Organ rentowy odniósł się do podlegania ubezpieczeniu społecznemu na podstawie umowy zlecenia u płatnika (...) w W.. Wyrok Sądu Okręgowego przewidział jedynie, że zainteresowany nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Mimo, że literalnie Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do treści decyzji, to jednak nie ma wątpliwości, że wyrok zanegował istnienie ubezpieczenia z tytułu umowy zlecenia u płatnika (...).

Zważywszy na powyższe zgodnie z przepisem art. 385 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.